

Publikácie Cleft Palate Foundation.

(preložené a upravené v Rozštepovom centre v Bratislave)

www.cleftline.org

List učiteľom.

Počas svojej učiteľskej praxe ste sa už možno stretli s jedným alebo možno aj s dvomi deťmi, ktoré sa narodili s rozštepom pery alebo podnebia. Chceli by sme vám adresovať tento list s informáciami, aby ste nadobudli viac istoty v rozhodovaní sa o tom, ako vychovávať a vyučovať dieťa s rozštepom.

Vo všeobecnosti by sa malo k deťom s rozštepom v školskej triede pristupovať úplne rovnako, ako k iným deťom. Ak má dieťa s rozštepom problematické správanie alebo ťažkosti v učení, jeho hodnotenie a prístup k nemu by mal byť rovnaký, ako ku každému inému žiakovi.

Existuje však niekoľko potencionálnych rizikových faktorov, o ktorých by ste mali vedieť a ktoré by ste mali zohľadňovať.

Prvým je ten fakt, že dieťa s rozštepom je náchylné na infekcie stredného ucha a bude musieť chodiť na pravidelné kontroly sluchu. Tieto deti mávajú epizódy dočasných alebo trvalých miernych strát sluchu. Tieto sa nemusia úplne jasne prejavovať – žiak môže dobre počuť, ak hovoríte zblízka a nahlas, ale nemusí dobre počuť, ak hovoria viacerí naraz, ak je v triede šum, alebo ak sa hovorí trochu tichšie. Dieťa si nemusí svoju stratu sluchu ani uvedomovať. Takáto strata sluchu však môže ovplyvniť jeho počúvanie na hodinách a v dôsledku toho aj celkové učenie. Čo môžete urobiť:

- informujte sa u rodičov, alebo u lekára dieťaťa o jeho sluchu
- posadte dieťa v triede dopredu alebo tak, aby lepšie počulo
- čas od času si overte, či dobre počuje výklad učiva
- ak je to možné, vysvetľujte učivo v jeho blízkosti

Druhým problémom býva situácia, ak má dieťa rozštep „viditeľný“. Majte uši nastražené a pokúste sa vypozerovať, či sa mu niektoré deti neposmievajú. Práve vy môžete dieťa uchrániť od mnohých trpkých chvíľ. Čo môžete urobiť v takejto situácii iste najlepšie citlivo odhadnete vy sami, na základe ľudského citu a aj učiteľskej skúsenosti. Ako jedno z preventívnych opatrení sa však doporučuje vytvoriť v triede diskusiu na tému: „každý máme chyby a každý máme dobré vlastnosti“ alebo na tému „hodnoty človeka“. Ak spozorujete, že sa dieťaťu posmievajú vždy niektorí konkrétni žiaci – môžete si s nimi pohovoriť, pomôžte im hovoriť o ich obavách, o tom, čo im vlastne vadí, vysvetlite im, čo je to rozštep atd.

Po tretie, niektoré deti s rozštepom potrebujú logopedickú terapiu. To, že dieťa odchádza z vyučovania na inú aktivitu – môže priťahovať negatívnu pozornosť ostatných a potvrdzovať v mysli dieťaťa pocit, že je „iné“. Pomôžte dieťaťu opúšťať vyučovanie nenápadne a hovorte pred ostatnými deťmi o jeho neprítomnosti, ako o normálnom jave.

Po štvrté, väčšina detí s rozštepom podstúpi vo veku medzi 5.-12. rokom tzv. sekundárne operácie. Tieto deti môžu byť počas školskej dochádzky opakovane hospitalizované. Pomôžte dieťaťu v tomto období držať krok s triedou – pomôžte mu dohnať učivo, aby sa znovu zbytočne nestalo stredobodom negatívnej pozornosti. Podpora od vás a možno aj od niektorých spolužiakov môže byť preň veľkou pomocou. Podporte triedu, aby poslala dieťaťu

veselý pozdrav s pohľadnicou do nemocnice alebo domov po hospitalizácii. Spolužiaci môžu vtípnú pohľadnicu aj sami vyrobiť. Dieťa sa bude cítiť obľúbené.

Po piate, rozštep ovplyvňuje sluch, reč a vývin zubov. Dieťa bude potrebovať viaceré vyšetrenia a liečebné procedúry. Niektoré z nich sa budú dať naplánovať aj mimo vyučovania, je však nemožné, aby sa takto plánovala väčšina z nich. Prosíme vás o pochopenie a spoluprácu. Dieťa nesmie vynechať nutné vyšetrenia a liečenie – sú preň veľmi dôležité na to, aby liečba dobre napredovala a aby nevznikali žiadne komplikácie. Rozštep zasahuje viacero systémov naraz a pri zle naplánovanej liečebnej starostlivosti hrozia dieťaťu viaceré komplikácie. Uvoľnite dieťa z vyučovania a pomôžte dieťaťu a rodičom dohnať učivo, ktoré zameškajú.

Dieťa s rozštepom sa bude s najväčšou pravdepodobnosťou vyvíjať v rovnakom tempe, prechádzajúc cez rovnaké vývinové etapy ako iné deti. Vo všeobecnosti neexistuje žiadna spojitosť medzi rozštepom a inteligenciou dieťaťa. Väčšina detí s rozštepom sa v škole učí dobre. Je však treba uviesť aj to, že posledné výskumy ukázali, že určitá malá časť týchto detí je riziková vzhľadom na poruchy učenia. Na dieťa s rozštepom by ste sa mali pozerieť a hodnotiť ho tak, ako každé iné dieťa. Ak však zaznamenáte u dieťaťa s rozštepom problémy s učením, mali by ste preň ihneď odporučiť psychologické a logopedické vyšetrenie, aby bolo možné navrhnuť terapiu, ktorá mu čo najskôr pomôže prekonať jeho problém. Zabráňte tak tomu, aby sa na prvotný problém (napr. problém s čítaním) „nabalili“ druhotné ťažkosti – napr. s celkovým porozumením učiva, so sebadôverou a sebahodnotením. Dieťa, ktorému sa nedarí v učení, môže mať preto aj ťažkosti so správaním.

Tak ako sa stretávate s inými rodičmi, stretávajte sa aj s rodičmi dieťaťa s rozštepom. Rodičia vám poskytnú dôležité informácie o liečbe dieťaťa, o operáciách, ktoré už podstúpilo a pod. Pamätajte na to, že liečba každého dieťaťa s rozštepom sa môže líšiť v závislosti od typu rozštepu a celkového vývinu dieťaťa. Keď jednáte s týmito rodičmi, myslite na to, že balansujú nielen medzi prácou, domovom a rodinou, ale musia myslieť ešte aj na mnohé vyšetrenia, operácie, problémy s poistením a ďalšie nezvyčajné problémy, ktoré vyčerpávajú ich čas a energiu. Niekedy sa vám môže zdať, že majú odmietavý postoj, alebo že sú precitliveli. Ak s nimi budete jednať povzbudzujúco, pomôžete im.

Na dieťa s rozštepom je treba pozerieť sa „holisticky“ – t.j. vnímať jeho život a osobnosť ako jeden celok. Chápavý postoj k absenciám pre liečbu, pomoc v obdobiach operácií, neobracanie prílišnej pozornosti na to, že dieťa odchádza napr. na logopédiu, citlivý ľudský prístup vtedy, keď má dieťa problémy v sociálnych kontaktoch so spolužiakmi – toto všetko môže uchrániť dieťa pred nepriazňou a pomôže mu, aby prešlo školskými rokmi tak ľahko, ako iné deti. Ak máte záujem získať viac informácií o deťoch s rozštepom, kontaktujte rozštepovú poradňu dieťaťa alebo aj Cleft Palate Foundation (viď vyššie).

To, že máte v triede dieťa s rozštepom je šanca aj pre vás a aj pre ostatné deti v triede naučiť sa niečo nové – o rozdieloch medzi ľuďmi. Máte šancu naučiť sa lepšie vnímať a chápať „iné“, pomáhať „inému“ a spoznať pri tom aj seba.

Pre úspešnú školskú dochádzku a psycho-sociálny vývin dieťaťa s rozštepom je rovnako ako pre iné dieťa dôležitá - sebadôvera. Práve vy môžete svojimi učiteľskými schopnosťami a darom spolupráce tomuto dieťaťu pomôcť vybudovať si pozitívnu sebadôveru.

preklad a kontaktná osoba: Z. Oravkinová, Rozštepová poradňa, Klinika plastickej chirurgie, NsP Ružinov, Ružinovská 6, 821 06 Bratislava, tel. 02/ 4333 24 09 kl.805, kl.729